

SUUNTAKYSYMYS: KANTAKYSYMYS.

„Kuuluisassa maalauksessaan 'Ateenalainen koulu' on Rafael mitä sattuvimmin esittänyt nämä kaksi ajatussuuntaa (materialistimonistisen ja spiritualistisen). Tuossa merkillisessä taulussa näemme kreikkalaisen pihan, jollaisissa filosofeilla oli tapana kokoontua. Rakennukseen johtavilla astuimilla on joukko innokkaaseen keskusteluun syventyneitä ihmisiä; ylhäällä portaiden päällä, keskustassa, seisoo kaksi olentoa otaksuttavasti Platon ja Aristoteles, toinen viitaten kädellään ylös, toinen alaskäsin maahan, molemmat katsoen toisiansa silmiin äänettöminä, mutta tahto syvästi keskittyneenä. Kumpikin odottaa toiseltansa tunnustusta oman kantansa oikeudesta, sillä kummallakin on todistus siitä omassa sydämessään.“ (Max Heindel: The Rosicrucian Mysteries).

Tuon kääntämäni katkelman esittämä kuva johtui mieleeni, lukiessani Tietäjän artikkelin: „Mihin suuntaan?“

Mikä lieneekin kirjoittajan sisin kanta, mainitussa artikkelissaan, asettuu hän käytännöllisesti osaksi materialistisen skeptismin, osaksi valmiin materialistisen historiankäsityksen pohjalle. Viitaten maahan, vannottaa hän teosofeja, nykyajan platonikkoja, ennenkaikkea olemaan maalle ja sen näkyville todellisuuksille uskollisia.

Jossakin yhteydessä on kerran huomautettu, ettei pidä yrittää kääntää teosofista veturia kristillisille raiteille. Sama huomautus sopinee myöskin materialistisiin raiteisiin nähden.

Teosofisen Seuran ensimmäinen ohjelmapykälä on se kaulus, josta hän seuraa puhdistelee. Tietäjän samassa numerossa olevassa kirjoituksessaan tahtoo Pekka Ervast jättää kauluksen pudistelijan kouraan selittämällä pykälän negatiivis-passiiviseksi. Tulkinta lienee oikea, mutta ymmärtääkseni tarvitaan sitä vain silloin, jos asetamme veljeydelle materialistiset mittapuut, jos todellakin tahdomme saada teosofien veturin sopeutumaan materialismin raiteille. Ottaen sensijaan mainitun veljeyspykälän molempien toisten pykäläin yhteydessä – kuten kaiken järjen mukaan tuleekin – ottaen sen teosofisesti, on se nähdäkseni oikein sekä kaunein juuri positiivisesti velvoittavana.

Kysymyksessä on vaan: Miltä kannalta?

Katsokaamme!

Olemme veljiä, tahdomme pyrkiä käytännöllisesti toteuttamaan veljeyttä. Tässä olemme yhtämieltä. Veljeyden toteuttaminen on siinä, että

koetamme elää ja toimia siten, että siitä koituisi veljillemme parhainta todellisinta hyvää. Tässä myöskin olemme yhtämieltä. Hyvä! Nyt käsiksi työhön! Mutta ensiksi esille, selvästi esille parhain ja todellisin hyvä.

Nyt voisimme ehkä kuvitella jonkun teosofin jatkavan esim. tähän tapaan:

Niin, oli aika, jolloin minullekin tämä maailma oli enimmäkseen järjettömyyttä ja vääryyttä. Mutta sitten rupesin tutkimaan teosofiaa. Mitä kaikkea ja missä järjestyksessä tapahtui, ei kuulu tähän, summa vaan, että koko elämännäkymö muuttui kuin taialla.

Ja nyt ajattelen: „Koko maailma on olemassa sielua varten“, kuten joku on sanonut. Kaikki mitä on tai tapahtuu, palvelee suurta kehityssuunnitelmaa, jossa ikuisina sieluina olemme osallisia. Että me ihmiset tulemme tietoisiksi tästä olemisen todellisesta luonteesta, tästä suuresta suunnitelmasta, on välttämätöntä sen lopulliselle toteuttamiselle. Tämän perusteella on tämä tietoisuus kaikista tärkeintä, s. o. *todellisinta hyvää*. Ja kun tässä suunnitelmassa ilmenee suurin Rakkaus, on tietoisuus siitä suurinta, parhainta onnea. Nimitän tätä tietoisuutta esim. teosofiseksi tietoisuudeksi ja päätän: *Elävä teosofinen tietoisuus on meille ihmisille parhainta ja todellisinta hyvää*.

Jos siis tahdon toteuttaa veljeyttä, on minun kaikin voimin koetettava laajentaa, syventää ja elävöittää teosofista tietoisuuttani, jotta yhä laajemmin, syvemmin ja elävämmiin kykenisin herättämään vastaavaa tietoisuutta veljieni sydämissä; minun on tehtävä kaikkeni elämäntarkoituksen toteuttamiseksi itsessäni, mutta aina vaan sitä varten, että siten voin palvella saman tarkoituksen toteutumista muissa. Tässä on meidän yhteinen parhain ja todellisin hyvämmme, josta kaikki muut hyvän ulkonaiset muodot puhkeavat esille kuin kukat keväisestä luonnosta, kaikki ulkonainen on sisäisen heijastus: muuttaa ihmisten sisäinen tila on samaa kuin muuttaa heidän elämänsä ulkonaiset muodot.“

Toivon, että edelläolevassa ei ole järin suuria logiikka-virheitä, mutta sen lähtökohdat, sen perusteet voivat epäilemättä tuntua jostakin aivan liian „taivaallisilta“. Niinpä kuulemmekin „äänen maaseudulta“ joka haastaa:

„Hm, nähtävästi luulee veli „että teosofisissa ajatussokkeleissa on jo koko totuus ja valkeus . . . Mitäpä auttavat elämän edessä nuo epäilyttävästä hämäryydestä kohonneet haaveet maailman synnystä . . . Muodostaa seura yhteiskunnalliseksi – ja miksikäs ei samalla filosofiseksi – valistusjärjestöksi, se olisi ensisijassa tärkein muodollinen muutos . . . Ei

voi istuttaa Niilin lootusta Vuoksen rannoille . . .” – mutta Reinin viiniköynnös menestyy, täällä muhoisasti kuin pommerilainen peruna. – –

Niiden järki, jotka kaikesta huolimatta ovat vakaumuksellisia teosofeja, samoinkuin niiden rehellisyys, jotka väittävät jotakin *tietävänsä* teosofisten oppien totuudesta, ei edelläolevan perusteella jää paljon arvoiseksi. Mutta toisaalta on totta, että esityksiimme usein tuppautuu sävy, jota emme itsekään hyväksy.

„Filosofian historia on suureksi osaksi inhimillisten temperamenttien yhteentörmäysten historiaa“, lausuu William James eräässä luennossaan pragmatismista ja jatkaa: Kukin „luottaa temperamenttiinsa. Kaivaten maailmaa, joka on sille sopiva, hän uskoo jokaiseen maailmankuvaan, joka sille sopii. Hän tuntee, että vastakkaisen temperamentin miehet eivät ole sopusoinnussa maailman todellisen luonteen kanssa . . . vaikkakin lienevät hänestä dialektisessa taitavuudessa hyvän joukon edellä.“

Nyt lienemme perillä; Kahdelle ihmiselle voi kummallekin olla esim. nykyinen sosiaalinen kysymys polttavan tärkeä. A:n temperamentin spiritualistiset tendenssit - jos sallitaan moinen kielellinen kommellus - ovat johtaneet hänet teosofisille näkökulmille. Syventyessään sosiaaliseen kysymykseen, näkee hän siinäkin tapahtumien sarjojen kulkevan sisältä uloskäsin, näkee, että *väärä ja aineellinen elämänymmärrys* se on puhjennut vallitseviin kurjiin muotoihin ja että jos *nämät* muodot onnistuttaisiinkin poistamaan, puhkeaisi se esille toisissa, toisenlaatuisissa, mutta yhtä onnettomissa muodoissa. Hänestä tulee sosialisti, – edellyttäen, että hän pitää tuotantovälikappaleiden sosiaaliseerauksen välttämättömänä – mutta tämäkin on hänestä kuollut ja onneton muoto ilman oikean, henkevän elämänymmärryksen eläväksi tekevää voimaa. Ja mihin suuntaan hän ryhtyy työskentelemään, on asiallisesti selvää.

Samalla aikaa B:n vastakkainen temperamentti johtaa hänet käsittelemään kysymystä aineellisten tekijöiden kannalta, materialistisen historiankäsitteilyn, kysynnän ja tajunnan, kapitalistisen omaisuudenkeskittymisen ja joukkojen sosiaalisen luokkatietoisuuden kannalta. Ja myöskin hänen toimintasuuntansa on selvä.

Molemmat ovat oikeassa omalta kannaltaan, molempien toimenpiteet ovat loogillisessa suhteessa heidän maailmankatsomukseensa. Molempia ajaa veljeydentunne toimintaan, mutta ainakin osaksi sovittavat he voimansa eri tavoin ja eri aloille, perusteiden ollessa erilaiset. Turha vaiva on heidän tyrkyttää toisilleen toiminnan suuntaviivoja sinänsä. Jos muutos

on mahdollinen, on sen tapahduttava maailmankatsomuksessa kokonaisuudessaan.

Mutta sitä emme tällaisen polemiikin rajoissa yrittäneekään. Nyt ainakin voimme olla hienoja ja kunnioittavia toisinajattelevia kohtaan. Omasta puolestani toivon sydämestäni, että teosofisissa piireissä entistä enemmän kiinnitettäisiin huomiota yhteiskunnalliseen kysymykseen ja oivallettaisiin sosialidemokratisen ratkaisun ulkonainen välttämättömyys. Mutta sitäkin hartaammin toivoisin, että nykyisissä sosialistissa piireissä heräisi mitä pikemmin – kuten kerran välttämättä tulee heräämään – syvemmän, henkisemmän elämänymmärryksen kaipuu. Sillä sellainen on välttämätön kaikille niiden yhteiskuntamuodon lopullisesti rakentaville tekijöille, samalla kun se on välttämätön meille jokaiselle sisäisen ihmisyytemme ikuisten tarkoitusten takia.

Yrjö Kallinen.

(Tietäjä 1916 Marraskuu N:o 11, s. 408-411)